

Pronomenet hen i svenskan

Ovčar, Ema

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:232630>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-08**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

ZAGREBS UNIVERSITET
FILOSOFISKA FAKULTETEN
INSTITUTIONEN FÖR SKANDINAVISTIK

Ema Ovčar

Pronomenet *hen* i svenskan

Examensarbete

Handledare:

Ante Petrović

Zagreb, juli 2021

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
2. Om pronomenet <i>hen</i>	3
2.1. Vad är pronomenet <i>hen</i>	3
2.2. Historia av pronomenet <i>hen</i>	4
2.3. Hypotes om ursprung.....	4
3. Hbtq och feminism	5
3.1. Hbtq	5
3.2. Feminism	7
4. Debatterna	8
5. Användningen sedan	10
6. Slutsats	11
7. Källförteckning.....	13
8. Sažetak	14
9. Abstract	14

1. Inledning

Svenskan är ett germanskt språk som tillhör den indoeuropeiska språkfamiljen. Svenskan har personliga pronomen som många andra språk, men det finns också *hen*, ett könsneutralt pronomen, som medvetet infördes i språket. I detta examensarbete ska jag skriva om pronomenet *hen*. Jag kommer att utforska pronomenets historia och hur det kom in i det svenska språket. Jag kommer också att redogöra för tidigare forskning om i vilka fall det används. Det finns en del debatter kring ordet, så jag kommer att tala om vilka som är för och vilka som är emot användningen av pronomenet *hen* och vilka deras skäl är.

2. Om pronomenet *hen*

2.1. Vad är pronomenet *hen*

Pronomenet *hen* är ett personligt pronomen som ”kan uppträda som subjekt, som objekt och i genitiv.” (Milles, 2013a, s. 110) Eftersom pronomen är en sluten ordklass, kan nya medlemmar vanligtvis inte läggas till. Pronomenet *hen* var dock ett specialfall eftersom det fanns ett behov av ett nytt pronomen, så ”[ordklassstillhörigheten som sådan] bör inte [...] sedan försvåra etablering.” (Milles, 2013a, s. 118) *Hen* liknar också andra personliga pronomen i tredje person, *han* och *hon*, så det var lätt att införa det. Sverige är unikt på detta sätt eftersom det är det enda land som lyckats införa ett tredje könsneutralt pronomen som faktiskt har slagit igenom i media och hos befolkningen. (Bäck et al, 2015, s. 71) Traditionellt sett är kön binärt, ”en dikotomi som innebär att något antingen är kvinnligt eller manligt” (Lindqvist, 2016, s. 103) men pronomenet *hen* motsäger denna föreställning.

Enligt Bäck et al. (2015, s. 71) är kön ”en av de viktigaste kategorierna i människans sociala värld” och är därför viktigt i vardagen. Genus är inbäddat i många språk, inklusive svenska, och är en viktig del av hur talare av dessa språk uppfattar världen. Bäck et al visar att det finns tre kategorier av språk som skiljer sig åt enligt hur mycket grammatiskt genus manifesterar sig i språket. De beskriver att den språkgrupp som har den högsta graden av genus har genuspecificerade substantiv och genuspecificerade pronomen. Därefter kommer gruppen som definieras som språk med naturligt genus och som inte innehåller genuspecificerade substantiv utan bara genuspecificerade pronomen, t.ex. svenska. Slutligen finns könsneutrala språk, som saknar både genuspecificerade substantiv och könsspecificerade pronomen. (Bäck et al, 2015, s. 72) Bäck et al. har faktiskt funnit att de könsneutrala länderna inte var de mest

jämställda, utan snarare de länder som har ett naturligt genus, som Sverige, med könsspecificerade pronomen men inte könsspecificerade substantiv. De förklarar att detta troligen beror på att ord i könsneutrala språk är kopplade till maskulinitet, så de neutrala orden är faktiskt manliga. (2015, s. 73)

2.2. Historia av pronomenet *hen*

Hen är inget nytt ord och har funnits i det svenska språket i många år. Karin Milles nämner i sin artikel att ordets ursprung är osäkert, men det skrevs om pronomenet för första gången i mitten av sextioalet och det finns muntliga vittnesmål sedan femtioalet. (2013b) Milles nämner också att pronomenet sedan dess inte har setts så mycket, förutom att det används av studenter. (2013a, s. 108)

Pronomenet *hen* har dock återupplivats på 2000-talet då det började användas av hbtq-personer. De tyckte att det var en bra lösning för att referera till personer som inte har ett traditionellt könsuttryck. (Milles, 2013a, s. 108) Milles förklarar att feminister som ifrågasätter könsnormerna också använde det. (2013a, s. 108) Detta kan bero på att villkor för kommunikation förändrades under 1900-talet och därför sprids språkliga nyheter snabbare i samhället. (Milles, 2013a, s. 112) Milles nämner också att samhället förändrades mycket under denna tid och att det blev en trend att använda pronomenet *hen* i början av 2000-talet. (2013a, s. 112) Å ena sidan var pronomenet *hen* lättare att använda än formen *han eller hon* och å andra sidan användes det också av dem som ifrågasatte och ville förändra könsnormerna. (Milles, 2013a, s. 112)

Sedan säger Milles att debatterna kring ordet började i slutet av 2011 (2013a, s. 108) och fortsatte under 2012, vilket kommer att bli det år då det förekom flest diskussioner om pronomenet, men också det år då pronomenet började användas i olika sammanhang. (Milles, 2013a, s. 107) Barnboken *Kivi och monsterhund* som släpptes år 2012 spelade en stor roll i detta eftersom pronomenet *hen* används i hela boken för att referera till karaktären Kivi (Bäck et al, 2018, s. 5) vilket gav upphov till en del debatter. År 2013 listade Språkrådet pronomenet *hen* som ett av de möjliga sätten att formulera könsneutral referens. (Milles, 2013a, s. 123)

2.3. Hypotes om ursprung

En hypotes som Milles nämner om ursprunget till pronomenet *hen* är att det är ett lånord från finskan. (2013b) Hon förklarar att även om svenskan inte lånar många ord från finskan, så är det en möjlighet eftersom Sverige och Finland är både geografiskt och kulturellt nära. (2013b)

Ett bevis på detta kan vara att pronomenet *hen* är väldigt likt finskans *hän* och kanske har stavningen bara ändrats. (Milles, 2013b) Milles säger att eftersom vokalen <e> ligger mellan bokstäverna <a> och <o> i alfabetet, låter *hen* svenskt och ger intrycket av att ”ge sken av att ordet är ett mellanting mellan *han* och *hon* på vokalplanet.” (2013b)

3. Hbtq och feminism

Både hbtq-personer och kvinnor har diskriminerats genom historien, och detta återspeglas i språket. Människor tillhör olika kategorier i samhället och social kategorisering ”innefattar så gott som alltid någon form av språklig aktivitet.” (Landqvist och Horscheidt, 2015, s. 5) Landqvist och Horscheidt anser därför att skapandet av sociala kategorier är kopplade till språket och vår användning av språket, vilket sedan leder till diskriminering. (2015, s. 5) Lindqvist ger en bred definition av sexism som fördomar eller diskriminering mot kvinnor, där fördomar ses ”som en attityd, som trots en inneboende föränderlighet ändå är relativt stabil och därmed utgör en del av en individs personlighet.” (2016, s. 110) Denna typ av definition lyfter inte fram könsdiskriminering som ett problem och ”hör ihop med en negativ inställning till såväl feminism som genusfrågor.” (Lindqvist, 2016, s. 110)

Språket formas vanligen av dem som befinner sig i samhällets toppskikt. Eftersom kvinnor och hbtq-personer historiskt sett inte hade så många rättigheter var det inte de som hade något inflytande över språkbruket. Så det följer att språket, inte bara svenskan, inte var väl lämpat för dessa grupper av människor och många kränkande termer användes mot dem. Landqvist säger att relationen mellan hur man ser en utsatt grupp och de benämningar som man använder på den gruppen kan vara problematiska. (2015, s. 98) Det är därför som dessa grupper av människor har börjat bli mer högljudda om att de behöver förändringar och bättre språk att använda. På svenskt område var mest forskning om språk och diskriminering begränsad till framför allt genusfrågor och dess resultat har handlat om vilka nedsättande benämningar finns och hur de har ändrat historiskt. (Landqvist och Horscheidt, 2015, s. 6)

3.1. Hbtq

Hbtq är en akronym som står för homosexuella, bisexuella, trans- och queerpersoner. Milles förklarar att de tre ideologiska strömningar som stod i förgrunden för genuskritiken var en transaktivistisk, en queerfeministisk och en genuspedagogisk ideologisk inriktning (2013a, s. 119) vilket innebär att hbtq-personer spelade en viktig roll. Personer som tillhör hbtq-kretsar

passar ofta inte in i samhällets könsnorm och använder därför ibland andra pronomen. Särskilt personer som är könsneutrala och har ett kön, men som inte överensstämmer med det traditionella könsuttrycket, eller personer som är *agender* och inte har något kön, kan använda andra pronomen än *han* och *hon* för att referera till sig själva. Dessa personer med icke-binära identiteter ”utmanar en etablerad samhällsnorm om att kön är en dikotom kategori.” (Bäck et al, 2018, s. 7) Beck et al. förklarar att detta undergräver uppfattningen om könets binaritet, att det bara finns en man och en kvinna. Denna uppfattning ignorerar dock redan från början existensen av intersexuella personer och deras identiteter. (2018, 7) I alla fall kan man säga ”att *hen* antingen kan användas där kön inte anses relevant, som beskrivning av en person där kön inte är eller ska bli känt, eller om en person som är ickebinär, det vill säga som inte definierar sig som vare sig kvinna eller man.” (Lindqvist, 2016, s. 107) Det är också viktigt att använda pronomenet *hen* så att ”ifrågasätta att det bara finns två kön, vilket gör ordet sexualpolitiskt laddat.” (Milles, 2013a, s. 121) Problemet beror på att många människor fortfarande håller fast vid uppfattningen att det bara finns två kön, vilket oftast beror på bristande kunskap, så det är viktigt att fördjupa den kunskapen och förändra de traditionella föreställningarna om kön och genus. (Bäck et al, 2018, s. 29)

På några språk, t.ex. engelska, använder man pluralpronomenet som ett könsneutralt singularpronomen. Andra har hittat på nya pronomen som kallas för neopronomen. Dessa pronomen används dock mest på internet och människor utanför hbtq-kretsarna känner inte till dem eller vet inte hur de ska användas. Detta är inte fallet med pronomenet *hen* på svenska. I Sverige använde transsexuella, feministiska, språkliga och genuspedagogiska grupper pronomenet *hen* först och sedan har användningen spridit till andra delar av samhället. (Bäck et al, 2015, s. 74) *Hen* är välkänt bland vanliga människor i Sverige och därför en bra lösning för hbtq-personer, liksom i andra situationer, att använda. På grund av att det är ett vanligt ord, behöver språkbrukare som vill ta ställning till *hen*-förslaget inga förkunskaper om pronomenet. (Milles, 2013a, s. 117) Könsöverskridande *hen* i det svenska språket är också unikt eftersom det inte finns några alternativ och är faktiskt ett stilistisk alternativ flera använder och det utmärker sig genom att förmedla en genuspolitisk laddning, oavsett om språkbrukaren vill det eller inte. (Ledin och Lyngfelt, 2013, s. 169-170) Bland de olika sätten att beskriva könsneutralitet har det visat sig att pronomenet *hen* är ett av de bästa alternativen.

Hbtq och feminism går ofta hand i hand, särskilt inom queerfeminismen. Milles definierar queerfeminism som feminism som ”kritiserar och ifrågasätter att heterosexuella normer är så starkt styrande för hur människor förväntas leva ut sin sexualitet, bilda familj och umgås.”

(2013a, s. 119) Hon förklarar detta med att pronomenet *hen* är ett bra alternativ för transpersoner, samtidigt som det bidrar till att bryta ner sociala konstruktioner av kön. (2013a, s. 119)

3.2. Feminism

Feminismen syftar till att skapa jämställdhet mellan könen och förändring av språkbruk är en del av detta uppdrag. Milles talar mycket om pronomenens inverkan på språket och sexism. Hon förklarar att språkplanering är en medveten process för att förändra ett språk och att den vanligtvis är nära kopplad till politiska händelser och sociala förändringar. (2013a, s. 113) ”Det är därmed inte så konstigt att feminismen, som har bidragit till omvälvande förändringsprocesser i många av världens samhällen under det senaste århundradet, också har inneburit en hel del språkplaneringsinsatser.” (Milles, 2013a, s. 113) Feminister har alltid kämpat för kvinnors rättigheter på alla områden och har lett till många förändringar i samhället. Vid den här tiden kämpade de särskilt för lika rättigheter på arbetsplatsen. I språkplaneringen är det viktigt att ”man uppmärksammar och kritiserar när språket uttrycker eller reproducerar mäns överordnade ställning.” (Milles, 2013a, s. 113)

Milles nämner feminismens andra våg som den våg som gav upphov till en ny form av språklig aktivism, som ofta kallas den icke-sexistiska språkreformen. (2011, s. 22) Det var då som feminister började kritisera språket och språkbruket för att reproducera idén om maskulinitet som norm och kritisera användningen av *han* som generiskt pronomen, nedsättande termer för kvinnor och lexikala luckor. (Milles, 2011, s. 22) Feminister började komma med förslag som skulle göra språket och språkbruket mindre sexistiskt, men blev fortfarande hånade av vissa. (Milles, 2011, s. 22) Milles beskriver den feministiska språkplaneringen i Sverige som "relativt lågmäld jämfört med andra länder", vilket hon tillskriver Sveriges långa tradition av politiska feministiska insatser. (2011, s. 23)

På grund av världskriget har kvinnor under 1900-talet befunnit sig på arbetsplatser där tidigare endast män varit verksamma. Detta bidrog till att feminismen stärktes. Under den andra vågens feminism i 70-talet, började feministisk språkplanering, då västvärldens kvinnor organiserade sig i rörelsen och krävde politiska, ekonomiska och sexuella reformer. (Milles, 2013a, s. 113) Det var viktigt att ändra och anpassa språket för att även inkludera kvinnor. Milles berättar om hur språkvetare och feminister började undersöka språket och hur det speglar deras ställning i samhället. (2013a, s. 113) Det fanns två perspektiv som undersöktes: ”hur språket

representerade kvinnor och män, och hur kvinnor och män använde språket till och om varandra.” (Milles, 2013a, s. 113)

En del av kampen för lika rättigheter är att arbeta med könsnormer i alla delar av samhället. Genuspedagogerna, som verkar i ett pedagogiskt sammanhang, försöker ge barn möjligheter att utvecklas som individer, så att de inte fastnar i snäva flick- och pojkroller. (Milles, 2013a, s. 120) Ledin och Lyngfelt håller med om detta och menar att för att undvika det bör barn introduceras till pronomenet *hen*. (2013, s. 143) Detta förstärks genom att man använder pronomenet *hen* i böcker och andra medier för barn, vilket bör bidra till att minimera könsfördelningen.

Pronomenet *han* har länge använts som generiskt pronomen, vilket har skadat kvinnor och deras möjligheter. När pronomenet *han* ersätts med pronomenet *hen*, elimineras dock denna fördom och chanserna blir mer jämlika. Språkreformer som har målet att minska manlig bias och betydelsen av könsstereotyper, och förhindra diskriminering kallas ofta enligt Bäck et al. för feministisk språkplanering eller genusrättvist språk (2018, s. 9) vilket kan bidra till att neutralisera ett språk och göra könstillhörigheten mer jämlik. ”Och genom att ersätta alla *hon* och *han* i alla sammanhang kan pronomenet kritisera själva könskategoriseringen.” (Milles, 2013a, s. 121)

Språkplanering handlar inte bara om språket själv, utan är också mycket politisk. Milles nämner att språkpolitik spelar en roll för ekonomiska, sociala och politiska aspekter. (2013a, s. 114) Detta leder oundvikligen till olika åsikter och debatter.

4. Debatterna

Introduktionen av pronomenet *hen* och dess användning är ”såväl en del av den bredare politiska debatten som integrerad i den feministiska diskussionen.” (Milles, 2013a, s. 122) Debatterna pågick länge och pronomenet diskuterades i tidningar, radio, tv och på sociala medier och många offentliga personer gav sin åsikt om pronomenet. (Milles, 2013a, s. 108) Det fanns personer för och emot användningen av pronomenet *hen*, ”en del [ser] ordet som ett frigörande och verkningsfullt normkritiskt verktyg, medan andra tycker att det är ett löjligt eller förtryckande språkpolisiärt övergrepp.” (Milles, 2013a, s. 108)

Milles konstaterar att ett av de minst kontroversiella argumenten för pronomenet *hen* är att det är ekonomiskt. (2013a, s. 121) Att ersätta det längre uttrycket *han eller hon* med det kortare

hen är helt enkelt bekvämare. Andra argument, som jämställdhet och hbtq-rättigheter, har dock orsakat en del kontroverser under årens lopp. Könnsfrågor kan särskilt orsaka kontroverser eftersom ”att inte veta vilken könstillhörighet en person har leder till osäkra förutsägelser, eftersom det inte finns någon tidigare kunskap att tillämpa, vilket bör upplevas som ett obehag.” (Bäck et al, 2015, s. 76-77) Även om Sverige är ett ganska progressivt land i denna bemärkelse, finns det alltid en viss motreaktion och ”de radikalare queerpolitiska ståndpunkterna har heller inte stöd i politikens bredare fåror.” (Milles, 2013a, s. 121) En del människor kan ha dilemmat att ”varje förslag på lämplig benämning snart kan komma att uppfattas som ”politiskt korrekt”” (Lindqvist, 2015, s. 98) och kan på grund av detta vara motståndskraftiga mot förändringar. Bäck et al. förklarar att människor kan vara ovilliga att ändra på detta eftersom de föredrar det system som de för närvarande lever i, även om det kanske inte är fördelaktigt för dem själva, eftersom de föredrar att hålla saker och ting stabila och förutsägbara. (2015, s. 76) Enligt Milles är det Sverigedemokraterna som har uttryckt den största kritiken mot pronomenet *hen* och därmed ”antagligen påverkar inställningen till pronomenet.” (2013a, s. 121) Ett argument mot användningen av *hen* är att ordet inte tillför något till språket, eftersom det redan finns andra alternativ för att uttrycka könsneutralitet med redan existerande ord. (Bäck et al, 2015, s. 86)

Lindqvist har funnit att ”personer som identifierar sig som män [generellt] har varit mindre benägna att stödja feministiska språkreformer än personer med andra könsidentiteter.” (2016, s. 109) Hon förklarar detta med andra faktorer ”såsom politisk åskådning i termer av konservatism eller högerorienterade åsikter, där män i högre utsträckning visat sig inneha dessa åsikter.” (2016, s. 111) Högerpolitik förknippas vanligtvis med negativa attityder till feminism, hbtq-rättigheter och könsproblem. Dessutom har ett genomgående resultat i alla artiklar som har undersökts varit att äldre människor som är mer traditionella och inte använder internet så mycket är mindre benägna att stödja språkliga reformer som pronomenet *hen*. Å andra sidan kan ”ålder [...] också vara relaterat till mer progressiva åsikter generellt, däribland feminism” (Lindqvist, 2016, s. 111) men det är oftast yngre människor. Lindqvist kom till slutsatsen att ”den som tycker om *hen* är en person som inte har en stark identifikation med sin självdefinierade könsidentitet (oavsett kön), har låg acceptans för sexistiskt språk, inte har sexistiska åsikter, samt är intresserad av genusfrågor.” (2016, s. 121)

Det kan trots allt ha kommit något positivt ut av detta, eftersom att ta ställning för pronomenet *hen* har blivit synonymt med att vara mot Sverigedemokraterna (Milles, 2013a, s. 121) så de som inte håller med Sverigedemokraterna är mer benägna att lyssna på personer som förespråkar användningen av pronomenet *hen*. I alla fall, har ”*hen*-motståndare [...] därefter

också utmålats som bakåtsträvande och löjeväckande konservativa i bland annat seriestrippar och i satirprogram på teve.” (Milles, 2013b) Användningen av pronomenet *hen* signalerar utveckling, efterlevnad av normer för att vara politiskt korrekt och att man tar genusfrågorna på allvar, vilket är viktiga frågor. (Bäck et al, 2015, s. 77)

Ledin och Lyngfelt förenklar debatterna. De säger att de som är för pronomenet *hen* ”hävdar att *hen* är om inte avgörande så i alla fall ett steg framåt för jämställdheten.” (2013, s. 141) Å andra sidan hävdar de som är emot att det ”får barn svårt att erövra en könsidentitet.” (Ledin och Lyngfelt, 2013, s. 141) Milles anser att dessa debatter har bidragit till den negativa attityden kring pronomenet *hen*. (2013a, s. 124) Men med modernare tider och ökad användning av *hen* i början av 2010-talet har attityderna till pronomenet också börjat förändras till det bättre och mer positiv än tidigare. (Milles, 2013a, s. 121) Användningen av pronomenet *hen* på olika sociala medier bidrog till att sprida ordet och normalisera det. ”I sin tur underblåste, fördjupade och upprätthöll dessa debatter också intresset.” (Milles, 2013a, s. 124)

5. Användningen sedan

I dag används pronomenet *hen* ”både i text och i tal.” (Milles, 2013a, s. 108) Pronomenet används numera inte bara av studenter, utan även på andra ställen, t.ex. ”i en artikel i morgontidningen, än i en reklamkampanj för ett flygbolag. Än i en tevesänd filmgala, än i en interpellationsdebatt i riksdagen.” (Milles, 2013a, s. 108) Även om det började som ett pronomen som främst användes av transpersoner, används det även av cispersoner och ”det kan dessutom användas om personer man inte vet, eller inte vill avslöja, könet på.” (Milles, 2013a, s. 108)

Sedan 2012 har pronomenet använts allt oftare i tidningstext och av journalister. (Milles, 2013a, s. 111) I allmänhet används det för könsobestämde sagofigurer, icke-mänskliga korrelat som djur, ting och gudar, hbtq-ungdomar, på genuspedagogiska förskolor och i en feministisk tidskrift. (Milles, 2013a, s. 111) Trots detta konstaterar Milles i sin artikel att myndigheterna fortfarande inte använder pronomenet *hen*, inte heller människor i sina vanliga liv och inte heller är det vanligt i bloggtexter. (Milles, 2013a, s. 111) Pronomenet *hen* kan användas på många sätt. ”Det kan användas om individer som en identitetsmarkör i hbtq-sammanhang, som en praktisk lösning när man inte vet könet bakom ett alias på webben, som ett generiskt pronomen för den som i något sammanhang vill generalisera.” (Ledin och Lyngfelt, 2013, s.

142) Ledin och Lyngfelt identifierar i sin artikel olika typer av användning av pronomenet *hen*: könsöverskridande *hen*, anonymiserande *hen*, okänt kön, indefinit *hen* och generiskt *hen*. (2013, s. 145) De talar också om de olika könsneutrala uttrycken på svenska förutom pronomenet *hen*: *han* eller *hon* alternativt *hon* eller *han*, omskrivning till plural, omformulering som gör pronomen onödigt, upprepning av substantivet och pronomenet *den*. (2013, s. 162)

Jag har hittat några exempel på internet där pronomenet *hen* används. På webbplatsen UMO eller *Ungdomsmottagning på nätet*, fanns det en fråga ”Är *hen* intresserad?” som använde pronomenet *hen*. Många använde pronomenet *hen* i sina svar, t.ex. ”Visar *hen* respekt och vänskap så kan det vara kärlek”, ”*Hen* försöker alltid se ett leende på ditt ansikte och få dig att skratta”¹ osv. Enligt Ledin och Lyngfelt (2013, s. 152) är dessa exempel på användning av pronomenet *hen* för att syfta på människor av okänt kön som ofta förekommer på webben. Därefter hittade jag en artikel av en legitimerad psykolog Kristina Edholm ”Hur berättar jag för mitt barn att *hen* har ADHD?” Hon använder pronomenet *hen* för att referera till alla barnen, t.ex. ”Ditt barn kanske har sagt att *hen* har svårt att sitta stilla. Att *hen* ofta får skäll eller att kompisarna klarar mycket mer än vad *hen* själv gör. Bekräfta barnets egna ord om olika svårigheter och berätta att diagnosen kan vara en förklaring till detta.”² Här använder Kristina Edholm pronomenet *hen* också för okänt kön, vilket ofta dyker up som pronomenet för barn. (Ledin och Lyngfelt, 2013, s. 152) Pronomenet *hen* förekommer även i vardagliga bloggar som inte riktar sig till ungdomar, till exempel en blogg om idrottspsykologi som använde pronomenet *hen* i sin artikel som generiskt *hen* (Ledin och Lyngfelt, 2013, s. 145) för att referera till alla idrottare, ”Det behöver verkligen inte betyda att en idrottare blir sämst bara för att *hen* tränar mindre än andra.”³

Men i sin forskning fann Milles att även om pronomenet *hen* används i stor utsträckning idag, ”[finns] det i dock inga som helst indikationer på att *hen* håller på att slå ut andra alternativa uttryckssätt, som andra pronomen.” (2013a, s. 136) Bäck et al. undersökte deltagarnas attityder till pronomenet *hen* utifrån olika bakgrundsfaktorer som ålder, könsidentitet, utbildning osv. Deltagarna som hade de mest positiva attityderna till pronomenet *hen* och dess användning var de som var yngre, bodde i storstäder, hade universitetsutbildning, var studerande och var mer vänsterorienterade i politiken. Deltagarna som däremot hade de

¹ <https://www.umo.se/karlek-och-vanskap/karlek/Ar-hen-intresserad/>

² <https://adhdcare.se/artiklar-kunskap/hur-beratta-barn-har-adhd/>

³ <https://idrottspsykologi.info/2020/05/28/om-en-idrottare-sager-att-hen-gor-sitt-basta-sa-ar-det-sa/>

mest negativa attityderna till pronomenet *hen* och dess användning var de som var äldre, bodde i tätorter eller på landsbygder, hade lägre utbildning, var pensionärer och var mer högerorienterade i politiken. (Bäck et al, 2018, s. 19-24)

Användningen av pronomenet *hen* i dag är dock en pragmatisk lösning på hur man kan referera till personer med könet som inte är klart kvinnligt eller manligt och ett sätt att förmedla ett politiskt budskap. (Milles, 2011, s. 27) Användningen av *hen* i sig självt leder inte till jämställdhet, men det är ”naturligtvis så att vårt språk när det tas i bruk gör att vi tänker och handlar i världen på särskilda sätt, och att vi kan driva språkliga distinktioner för att förändra världen.” (Ledin och Lyngfelt, 2013, s. 143)

6. Slutsats

Pronomenet *hen* är ett könsneutralt pronomen på svenska. Även om det har funnits i flera decennier är den utbredda användningen av pronomenet relativt ny. På grund av att det liknar andra pronomen som *han* och *hon* skulle pronomenet *hen* lätt kunna integreras i det svenska språket. Pronomenet *hen* har till stor del förespråkats av hbtq-kretsar och feminister, på grund av dess könsneutrala karaktär. Att använda pronomenet *hen* är en enkel lösning inte bara för icke-binära personer, utan även för andra situationer i språket där en könsneutral form krävs. Det finns dock även en del motstånd mot ordet, främst från mer konservativa personer. Detta motstånd har orsakat debatter mellan de två sidorna. Trots detta används pronomenet *hen* fortfarande idag, inte bara av hbtq-kretsar och feminister, utan även av vanliga människor och i media. Genom att använda pronomenet *hen* normaliseras det och det gynnar grupper av människor som länge har diskriminerats.

7. Källförteckning

Bäck, Emma et al. "Hen. Bakgrund, attityder och använde." *Psykologiska rapporter från Lund*, vol. 8, no. 1, 2018, ss. 1-34.

Bäck, Emma et al. "Hen can do it: effects of using a gender neutral pronoun in a recruitment situation." *Könskonstruktioner och språkförändringar: En rapport från den åttonde nordiska konferensen om språk och kön*, 2015, ss. 71-91.

Landqvist, Mats. "Vad är språklig diskriminering? En analytisk prövning av några pejoriserings teorier." *Från social kategorisering till diskriminering: Fyra studier av språk och diskriminering och ett modellförslag*. Södertörns högskola, 2015, ss. 97-122.

Landqvist, Mats och Horscheidt, Lann. "Språk, social kategorisering och diskriminering." *Från social kategorisering till diskriminering: Fyra studier av språk och diskriminering och ett modellförslag*. Södertörns högskola, 2015, ss. 5-12.

Ledin, Per och Lyngfelt, Benjamin. "Olika hen-syn: Om bruket av hen i bloggar, tidningstext och studentuppsatser." *Språk och stil*, vol. 23, 2013, ss. 141-174.

Lindqvist, Anna et al. "Vem tycker om hen?" *Språk och stil*. vol. 26, 2016, ss. 101-129.

Milles, Karin. (2011). "Feminist language planning in Sweden." *Current Issues in Language Planning*, vol. 12, no. 1, 2011, ss. 21-33.

Milles, Karin. "En öppning i en sluten ordklass? Den nya användningen av pronomenet *hen*." *Språk och stil*, vol. 23, 2013a, ss. 107-140.

Milles, Karin. "Hen i Sverige och i Finland." *Språkbruk*, no 3, 2013b, ss. 5-10. Tillgänglig: <https://www.sprakbruk.fi/-/hen-i-sverige-och-i-finland> (6 juli 2021)

<https://adhdcare.se/artiklar-kunskap/hur-beratta-barn-har-adhd/> (10 september 2021)

<https://idrottspsykologi.info/2020/05/28/om-en-idrottare-sager-att-hen-gor-sitt-basta-sa-ar-det-sa/> (10 september 2021)

<https://www.umo.se/karlek-och-vanskap/karlek/Ar-hen-intresserad/> (10 september 2021)

8. Sažetak

Zamjenica *hen* u švedskom jeziku

Zamjenica *hen* je rodno neutralna osobna zamjenica u švedskom jeziku. Zamjenica se prvi put spominje 1950-ih, ali upotreba zamjenice počela se širiti 2000-ih. Rodno neutralna zamjenica bitna je za osobe koje pripadaju LGBT zajednici, posebno onima koji se identificiraju kao nebinarni, *agender* (tj. bez roda) ili drugi. *Hen* je zamjenica koja može točnije predstaviti njihov rodni identitet. Zamjenica *hen* također je vezana uz feminizam, budući da rodno neutralna zamjenica odgovara aktivizmu feminista za promjenu rodnih uloga i društvenih konstrukata oko toga. To je povezano s njihovom borbom za ženska prava jer bi upotreba rodno neutralne zamjenice mogla pomoći u ukidanju rodne pristranosti prema muškarcima, posebice u radnom prostoru. Zamjenica je izazvala rasprave između ljudi koji je koriste, poput LGBT osoba i feminista, i konzervativnijih ljudi, posebno pristalica i članova političke stranke *Sverigedemokraterna*. Danas se zamjenica *hen* koristi i u medijima i u svakodnevnoj komunikaciji. Nije u potpunosti zamijenila druge slične oblike, ali je više prihvaćena u društvu nego prije.

9. Abstract

Pronoun *hen* in the Swedish language

The pronoun *hen* is a gender-neutral personal pronoun in Swedish. First mentions of the pronoun date all the way to the 1950s, but the usage of the pronoun started spreading in the 2000s. A gender-neutral pronoun is essential for LGBT people, particularly those who identify as non-binary, agender or other. It is a pronoun that can more accurately represent their gender identity. The pronoun *hen* is also tied to feminism, since the gender-neutral pronoun aligns with their activism to change gender roles and social constructs around it. This tied into their fight for women's rights because using a gender-neutral pronoun could help with abolishing the gender bias towards men, particularly in the workspace. The pronoun caused debates between people who are for using it, like LGBT people and feminists, and the more conservative people, specifically supporters and members of the political party *Sverigedemokraterna*. Today, the pronoun *hen* is used both in the media and in everyday communication. It has not completely replaced other similar forms, but it is more accepted in society than before.